

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 32/2022-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 5/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 11 C 5/2017 **porušené boli.**
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 11 C 5/2017 konať bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **364,62 eur**, ktoré **j e p o v i n n ý** Okresný súd Bratislava I zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa podanej na ústavnom súde 23. decembra 2021 a prijatej na ďalšie konanie 20. januára 2022 uznesením č. k. II. ÚS 32/2022-13 vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou na okresnom súde domáha proti Slovenskej republike, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, nemajetkovej ujmy 70 000 eur a odškodnenia za ujmu na zdraví 50 000 eur. Sťažovateľ tvrdí, že zažil krajne neľudské, nehumánne, hrubé, kruté a ponižujúce zaobchádzanie s ním v súvislosti s eskortou z Ústavu na výkon väzby v Bratislave v septembri 2014 a jeho predvádzaním na pojednávanie na Okresnom súde Košice I a späť vo vykonštruovanom trestnom konaní sp. zn. 3 T 51/2014 riadenom prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky JUDr. Šantom potom, ako sa sťažovateľ odmietol dostaviť k prokurátorovi, priznať sa k spáchaniu trestného činu a uzatvoriť s prokurátorom dohodu o vine a treste, ktoré konanie sa v konečnom dôsledku ukázalo ako nezákonné. Sťažovateľ bol v celom rozsahu oslobodený spod vykonštruovanej obžaloby prokurátora. Bolo mu ublížené na zdraví, z čoho sa musel liečiť aj po jeho prepustení z nezákonnej väzby, keďže mu bola odmietnutá bezodkladná zdravotná pomoc a vyšetrenie, v dôsledku čoho neskôr prekonal aj dva infarkty. Argumentuje, že od podania žaloby 9. februára 2017 sa okresný súd o vec riadne nestará, nekoná urýchlene. Konanie smerovalo iba k nezákonnému zastaveniu konania vydaním arbitrárneho uznesenia 16. februára 2017, čo prispelo k nenáležitému predĺženiu „kompenzačného konania“ vinou porušovateľa. Od 20. mája 2019 sa za takmer 3 roky neuskutočnilo žiadne pojednávanie a nateraz je určený termín pojednávania na 21. apríl 2022.

2. Podľa sťažovateľa tento stav trvá viac ako 4 roky a 10 mesiacov, čo je podľa neho z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné. Na základe uvedeného žiada vysloviť porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

3. Okresný súd pripustil, že v období od 8. októbra 2019 do 7. apríla 2021 nekonal z objektívnych príčin, ale bez subjektívneho zavinenia. Vzniknuté prietahy v konaní ospravedlňoval nadmernou zaťaženosťou súdneho oddelenia, fluktuáciou sudcov a zamestnancov a zložitou vecí. Tiež poznamenal, že sťažovateľ inicioval na okresnom súde až 110 súdnych konaní, z čoho vyvstáva tiež otázka, či je možné, aby vo vzťahu k jednému subjektu mohlo dôjsť k viac ako stovke zásahov do jeho práva, ktoré by bolo nutné uplatňovať žalobou a následne podávať ústavné sťažnosti a požadovať finančné zadostučinenie, keďže sťažovateľ má dlhoročné skúsenosti so súdnymi konaniami.

4. Sťažovateľ v replike uviedol, že sa v celom rozsahu pridrižiava tvrdení uvedených v ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a vyjadrenia účastníkov od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 47/03, IV. ÚS 205/03). K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

7. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02).

8. Vec sťažovateľa patrí medzi bežnú agendu súdov (uplatňovanie náhrady škody a zaplataenia nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.). Posúdenie právnej zložitosti veci nie je dané samo osebe predmetom konania ani frekvenciou toho-ktorého typu konaní, ale vždy skutkovými a právnymi okolnosťami konkrétnej prejednávanej veci (III. ÚS 359/2021). V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania. Sťažovateľ sa zo zdravotných dôvodov v súvislosti s prvým infarktom 28. novembra 2018 a následným druhým infarktom 6. februára 2019 a následným liečením a absolvovaním kúpeľnej liečby musel ospravedlniť z neúčasti na pojednávaniach 25. marca a 20. mája 2019, ale táto okolnosť, navyše riadne ospravedlnená sťažovateľom, neovplyvnila priebeh konania a jeho dĺžku.

9. Pri posudzovaní postupu okresného súdu ústavný súd zistil obdobie neefektívnej činnosti od 14. októbra 2019, pojednávanie bolo zrušené pre zdravotný stav zákonnej sudkyne a jej nástup na materskú dovolenku, a to nepoprel ani okresný súd. Celková dĺžka konania od podania žaloby (9. februára 2017) do podania ústavnej sťažnosti (23. decembra 2021) bola štyri roky a desať mesiacov. Vo veci samej nebolo uskutočnené žiadne pojednávanie, na ktorom by bolo vykonané dokazovanie. Z chronológie úkonov vyplýva, že v konaní bolo vykonaných niekoľko procesných úkonov (napr. bolo 16. februára 2017 vydané uznesenie o zastavení konania z dôvodu litispencie). Sťažovateľ proti uzneseniu o zastavení konania podal odvolanie a spis bol od 4. augusta 2017 do 27. decembra 2017 na Krajskom súde v Bratislave. Keďže krajský súd zrušil uznesenie o zastavení konania, je namieste konštatovať neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale

aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

10. Plynulosť napadnutého konania bola ovplyvnená aj v dôsledku prijímaných opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 a ústavný súd, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020 či I. ÚS 109/2021, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, ako aj prijatej vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov. Zrušenie pojednávaní určených na 13. máj 2021 a 11. jún 2021 s touto situáciou priamo súviselo. Uvedenú skutočnosť ústavný súd reflektuje a zohľadnil ju aj pri priznaní výšky finančného zadosťučinenia.

11. Z vyjadrenia predsedu súdu možno dedukovať ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní, a až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzaťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou najmä v konaniach proti ústredným štátnym orgánom.

12. Ústavný súd k tomu poznamenáva, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprimerane často napádaný (III. ÚS 579/2017, III. ÚS 480/2021, III. ÚS 289/2021, II. ÚS 258/2020, I. ÚS 5/2021). Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje, že tento rozsiahly a akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva rýchle a efektívne riešenie.

13. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd s prihliadnutím na zistený neefektívny postup okresného súdu a doterajšiu dĺžku konania (približne 4 roky a 10 mesiacov) bez rozhodnutia v merite veci dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

14. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody

podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

15. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 5/2017 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

17. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur, ktoré odôvodnil „*extrémnou dĺžkou kompenzačného konania*“ zavinenou postupom okresného súdu.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu

20. Vzhľadom na konštatované zbytočné prietahy, neodôvodnenú nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 1 000 eur sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) trovy konania v celkovej sume 364,62 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľa, inak by mu patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 384,08 eur.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), ktoré si sťažovateľ uplatnil v ústavnej sťažnosti.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu